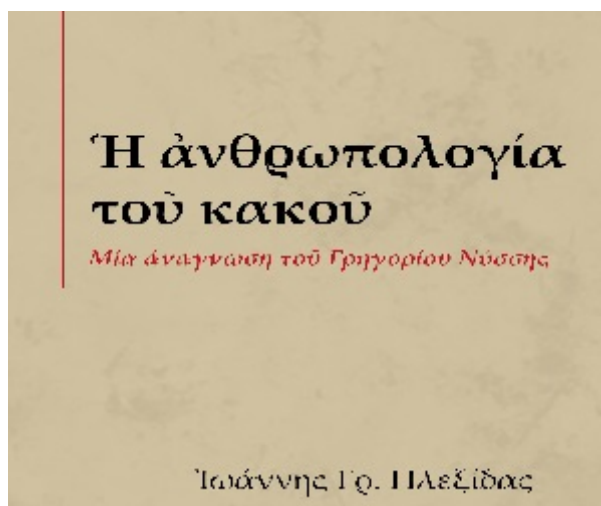

Τι είναι το κακό για τη χριστιανική διδασκαλία; (Ιωάννης Πλεξίδας, Δρ Φιλοσοφίας και Θεολογίας)

/ [Πεμπτούσια· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=166819>]

Η.Φ.: Τι είναι το κακό; Για να θυμηθούμε εν μέρει τον Heidegger, ποιο είναι το Είναι του;

Ι. ΠΛΕΞΙΔΑΣ: Το κακό στη σκέψη των Πατέρων νοείται με όρους ανθρωπολογικούς. Ό,τι ονομάζουμε κακό δεν είναι πραγματικότητα ή φύση, αλλά είναι αποτέλεσμα συμπεριφοράς και σχέσης. Το κακό δεν μπορεί να εκληφθεί ως ουσία. Το κακό, δηλαδή, δεν υφίσταται ως υπερβατική πραγματικότητα, αλλά δεν υφίσταται και ως ενδόκοσμο ον. Δεν είναι ένα από τα όντα του κόσμου, είναι ανύπαρκτο. Θα λέγαμε, μάλιστα, ότι το κακό θεμελιώνει το «Είναι» του, την ύπαρξή του, στην ανυπαρξία. Αυτό δεν σημαίνει ότι το κακό που βλέπουμε στην καθημερινότητα του βίου μας δεν υπάρχει. Το κακό υπάρχει, υφίσταται, βιώνουμε εξάλλου τις οδυνηρές και καταστροφικές συνέπειές του, αλλά δεν ανήκει στην τάξη που όρισε ο Θεός μέσα στον κόσμο. Δεν δόθηκε από τον Θεό. Είναι μία ύπαρξη διαβρωτική, η οποία εμφανίζεται όταν το αγαθό αλλοιώνεται ή χάνεται.

Επιστήμες/Φιλοσοφία

Ἡ ἀνθρωπολογία τοῦ κακοῦ

Μία ἀνάγνωση τοῦ Γρηγορίου Νύσσης

Ἰωάννης Γρ. Πλεξίδας

Όπως αναφέρει χαρακτηριστικά ο Γρηγόριος Νύσσης, *Εἰς τὰς ἐπιγραφὰς τῶν Ψαλμῶν*, G.N.O. V, σσ. 62.26, 63.1-6: «Τὸ γὰρ ἐν κακίᾳ εἶναι οὐκ ἔστι κυρίως εἶναι, διότι αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἢ κακία οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἢ τοῦ καλοῦ ἀνυπαρξία κακία γίνεται. Ὡσπερ οὖν ὁ ἐν τῷ ὄντι ὢν ἐν τῷ εἶναι ἔστιν, οὕτως ὁ ἐν τῷ οὐδενὶ γενόμενος (τοῦτο δὲ ἔστιν ἢ κακία) ἐξουδένωται, καθὼς ὀνομάζει ὁ λόγος». Ο Γρηγόριος, μάλιστα, θα χρησιμοποιήσει το παράδειγμα του ήλιου και θα υποστηρίξει ότι το κακό εμφανίζεται με τον ίδιο τρόπο που εμφανίζεται το σκοτάδι όταν κλείνουμε τα μάτια μας στο φως. Το κακό, δηλαδή, δεν υπάρχει καθ' αυτό. Δεν υφίσταται ως διαφορετική οντολογική πραγματικότητα, ως ύπαρξη η οποία είναι εκ φύσεως κακή. Ορίζεται μόνο μέσω της άρνησης. Τό κακό, τελικά, εντοπίζεται στην ανθρώπινη ελευθερία. Δεν θεωρείται μία αρχή εξωτερική που παρεμβαίνει στη φυσική πραγματικότητα, αλλά μία αρχέγονη άρνηση, μία λιποταξία που έχει την αφετηρία της στον άνθρωπο.

Ο άνθρωπος αρνείται να συνάψει σχέση με τον δημιουργό του, απορρίπτει την αγαπητική σχέση ως τρόπο ύπαρξης και χάνεται έτσι τόσο ο μυστηριακός χαρακτήρας της ανθρώπινης ύπαρξης, όσο και η ιερότητα του κόσμου, ο οποίος κατανοούνταν όχι ως τόπος του Θεού, αλλά ως τόπος συνάντησης του Θεού με τον άνθρωπο. Το κακό, λοιπόν, δεν είναι πραγματικότητα σύμφυτη με τη δημιουργία. Εμφανίζεται μέσα στον κόσμο και στα πράγματα του κόσμου, αλλά δεν ταυτίζεται μ' αυτά. Ο άνθρωπος είναι εκείνος που εμφανίζει το κακό και το ελευθερώνει στον κόσμο. Ο άνθρωπος έχει τη δυνατότητα, μέσω της ελευθερίας που του έχει δοθεί, να διαστρέφει την αγαθή (λίαν καλή) πραγματικότητα που δημιουργήθηκε από τον Θεό. Ο κόσμος, τα πράγματα του κόσμου είναι αυτά καθ' αυτά αγαθά. Το κακό είναι μία παθολογία της κτιστής πραγματικότητας.

Ο άνθρωπος, ως δημιουργημένος συνδημιουργός, μπορεί, ελεύθερα, να αλλοιώσει το αγαθό και να εμφανίσει το κακό— το αυτεξούσιο, θα πει ο Νύσσης, είναι ισόθεο. Κατανοούμε έτσι ότι για τους εκκλησιαστικούς συγγραφείς δεν υφίσταται κάποιος μεταφυσικός δυαλισμός, σύμφωνα με τον οποίο το κακό βρίσκεται σε σύγκρουση με το αγαθό. Αντίθετα, η έννοια και η πραγματικότητα του κακού γίνονται κατανοητές στο πλαίσιο της σχέσης και της πράξης. Επομένως, οι Πατέρες δεν ρωτούν για το «Είναι» του κακού —το κακό δεν υπάρχει— αλλά για το «γιατί πράττουμε το κακό». Η προβληματική τους στρέφεται στο τι κάνει τον άνθρωπο, ένα αγαθό δημιούργημα του πανάγαθου δημιουργού, να αποστρέφει το βλέμμα του από τον Πατέρα και δημιουργό του και να πράττει το κακό. Απαντώντας στο ερώτημα αυτό θα μιλήσουν για την κακή διαπαιδαγώγηση, για την εσφαλμένη κρίση του ανθρώπου και, φυσικά, για την προσβολή του διαβόλου.

[Συνεχίζεται]